ادام مەن تابيعات جاراسىمدى قاتار ٴومىر سۇرەتىن كورىكتى جۇڭگونى قۇلشىنا قۇرىپ، تازا، كوركەم دۇنيە ٴجۇزىن بىرگە قۇرۋعا اناعۇرلىم زور ۇلەس قوسۋ كەرەك

(باسى 1 ـ بەتتە)

جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسى ورتالىق كوميتەتى ساياسي بيۋروسىنىڭ تۇراقتى مۇشەسى، مەملەكەتتىك كەڭەستىڭ ورىنباسار زۇڭلىي حان جىڭ قيمىلدىڭ باستالۋ سالتىنىدا شي جينپيڭنىڭ قۇتتىقتاۋ حاتىن وقىدى ٴارى ٴسوز سويلەدى. ول بىلاي دەدى: باس شۋجي شي جينپيڭنىڭ ارناۋلى قۇتتىقتاۋ حاتىن جولداۋى پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ 5 ـ ماۋسىم قورشاعان ورتا كۇنىندەگى مەملەكەتتىك نەگىزگى الاڭ قيمىلىنا باسا ٴمان بەرەتىندىگىن تولىق ايگىلەدى. جەر شارى ـــ ادامزاتتىڭ بىردەن ـ ٴبىر تىرشىلىك مەكەنى، ادام مەن تابيعات جاراسىمدى قاتار ٴومىر سۇرەتىن تازا، كوركەم دۇنيە ٴجۇزىن قۇرۋ ـــ تۇتاس ادامزاتتىڭ ورتاق جاۋاپكەرشىلىگى. پارتيا 18 ـ قۇرىلتايىنان بەرى شي جينپيڭ جولداستى ۇيتقى ەتكەن پارتيا ورتالىق كوميتەتى ەكولوگيالىق وركەنيەت قۇرىلىسىن جالپى جاعداي قىزمەتىندە كورنەكتى ورىنعا قويىپ، ەلىمىزدىڭ ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋىندا تاريحي، بەتبۇرىستىق، جالپى جاعدايلىق وزگەرىس تۋىلۋىن جەبەدى. جاپپاي سوتسياليستىك وسىزامانداندىرعان مەملەكەت قۇرۋدىڭ جاڭا جورىعىندا، شي جينپيڭنىڭ ەكولوگيالىق وركەنيەت يدەياسىن جەتەكشى ەتۋگە تاباندى بولىپ، جاڭا دامۋ ۇستانىمىن تولىق، دالمە ـ ٴدال، جان ـ جاقتى دايەكتىلەندىرىپ، كورىكتى جۇڭگو قۇرىلىسىن جەدەلدەتۋ كەرەك.

حان جىڭ بىلاي دەپ باسا دارىپتەدى: ادام مەن تابيعاتتىڭ تىرشىلىك ورتاق تۇلعاسى ۇستانىمىنا تاباندى بولىپ، تاۋ، سۋ، ورمان، اتىز، كول، جايىلىم، قۇمدى ٴشولدى ٴبىر تۇلعالاندىرىپ قورعاۋدى جانە قالپىنا كەلتىرۋدى ىلگەرىلەتىپ، ەكولوگيانى قورعاۋ قىزىل سىزىعىن بەلگىلەپ ٴارى ونى قاتاڭ ساقتاپ، ادام مەن تابيعات جاراسىمدى قاتار ٴومىر سۇرەتىن وسىزامانداندىرۋدى قۇلشىنا قۇرۋ كەرەك. ماسەلەنى باعدار ەتۋگە تاباندى بولىپ، لاستانۋدان ساقتانۋ جانە ونى جوڭگە سالۋدان قامال الۋ شايقاسىن تىڭعىلىقتى ورىستەتىپ، بۇقارانىڭ جانىنداعى كورنەكتى ەكولوگيالىق ورتا ماسەلەسىن تاباندىلىقپەن شەشۋ كەرەك. تۇتاس قوعامنىڭ ەكولوگيالىق وركەنيەت تانىمىن كۇشەيتىپ، كورىكتى جۇڭگو قۇرۋدى ٴاربىر ادامنىڭ سانالى ارەكەتىنە اينالدىرۋ كەرەك. جوعارى ساپالى دامۋدى جوعارى دەڭگەيدە قورعاۋعا، جەبەۋگە تاباندى بولىپ، ەكونوميكالىق، قوعامدىق دامۋدىڭ جاپپاي جاسىل تيپكە قاراي ويىسۋىن ىلگەرىلەتىپ، قورشاعان ورتانى قورعاۋ مەن ەكونوميكالىق دامۋدىڭ سەلبەسىپ قاتار ىلگەرىلەۋىن جۇزەگە اسىرۋ كەرەك. كومىر قىشقىل گازىنىڭ شىعارىلۋىن ەڭ جوعارى مانىنەن اسىرماۋدى، كومىر قىشقىل گازىن بەيتاراپتاندىرۋدى ورنىقتى، ٴتارتىپتى ىلگەرىلەتىپ، كومىر قىشقىل گازىنىڭ شىعارىلۋىن ازايتۋ مەن قاتار ەنەرگيا حاۋىپسىزدىگىنە، كاسىپ سالاسى تىزبەگى، قامداۋ تىزبەگى حاۋىپسىزدىگىنە، استىق حاۋىپسىزدىگىنە شىنايى كەپىلدىك ەتۋ، بۇقارانىڭ قالىپتى تۇرمىسىنا شىنايى كەپىلدىك ەتۋ كەرەك. الەمدىك ەكولوگيالىق وركەنيەت قۇرىلىسىن بىرگە جوسپارلاۋعا تاباندى بولىپ، بۇكىل الەمنىڭ بايانىدى دامۋىن بەلسەنە ىلگەرىلەتىپ، ەكولوگيالىق وركەنيەت ۇستانىمى مەن امالياتى ارقىلى دۇنيە ٴجۇزى حالقىن باقىتقا كەنەلتۋ كەرەك.

قيمىل باستالۋدان ىلگەرى، حان جىڭ "تازا، كوركەم دۇنيە ٴجۇزىن بىرگە قۇرايىق" نەگىزگى تاقىرىپتىق كورمەسىن تاماشالادى.

ەلىمىز 5 ـ ماۋسىم قورشاعان ورتا كۇنىندەگى مەملەكەتتىك نەگىزگى الاڭ قيمىلىن 2017 ـ جىلدان باستاپ ٴۇرتىس وتكىزىپ كەلەدى، بيىلعى قيمىلدى ەكولوگيالىق ورتا مينيسترلىگى، ورتالىق كوميتەتتىڭ وركەنيەت كەڭەسى، لياۋنيڭ ولكەلىك حالىق ۇكىمەتى بىرگە وتكىزدى، نەگىزگى تاقىرىبى "تازا، كوركەم دۇنيە ٴجۇزىن بىرگە قۇرايىق".

5 ـ ماۋسىم قورشاعان ورتا كۇنىنە نازار

2022 ـ جىلعى 5 ـ ماۋسىم قورشاعان ورتا كۇنى جانە اۆتونوميالى رايوننىڭ قورشاعان ورتانى قورعاۋ ۇگىت ـ تاربيە ىسى قيمىلى باستالدى

انار بۇلت \ شينجياڭ گازەتىنىڭ ٴتىلشىسى **لي شيڭ** 6 ـ ايدىڭ 5 ـ كۇنى كورلادان حابارلايدى. 6 ـ ايدىڭ 5 ـ كۇنى ـــ دۇنيە جۇزىلىك قورشاعان ورتا كۇنى. سول كۇنى 2022 ـ جىلعى 5 ـ ماۋسىم قورشاعان ورتا كۇنى جانە اۆتونوميالى رايوننىڭ قورشاعان ورتانى قورعاۋ ۇگىت ـ تاربيە ىسى قيمىلى باينعولىن موڭعۇل اۆتونوميالى وبلىسىنىڭ كورلا قالاسىندا وتكىزىلدى.

بيىل ەلىمىز تۇراقتاندىرعان قورشاعان ورتا كۇنىنىڭ نەگىزگى تاقىرىبى ـــــ "تازا، كوركەم دۇنيە ٴجۇزىن بىرگە قۇرايىق". ماقساتى شي جينپيڭنىڭ ەكولوگيالىق وركەنيەت يدەياسىن ۇگىتتەپ، دايەكتىلەندىرىپ، بۇكىل قوعامنىڭ ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋ تانىمىن كۇشەيتۋىن، ەكولوگيالىق وركەنيەت قۇرىلىسىنا ات سالىسۋىن جەبەپ، كورىكتى جۇڭگونى بىرگە قۇرۋمەن قاتار، جۇڭگونىڭ جاھاندىق ەكولوگيالىق وركەنيەت قۇرىلىسىنىڭ ماڭىزدى قاتىسۋشىسى، ۇلەس قوسۋشىسى، جەتەكشىسى بولۋ رولىن ونان ارى ايگىلەۋ.

اۆتونوميالى رايوندىق ەكولوگيالىق ورتا مەڭگەرمەسى پارتيا باسشىلىق گرۋپپاسىنىڭ شۋجيى داي ۋجۇن ارناۋ سوزىندە مىنالاردى ٴبىلدىردى: كەزەكتە رايونىمىزدىڭ ەكولوگيالىق ورتا ساپاسى ۇزدىكسىز جاقسارىپ، اشىق اسپاندا اقشا بۇلتتار قالقىتاعان، تۇنىق سۋلار مولدىرەپ، جاعالاۋ جاسىل ٴپۇلىس جامىلعان، قۇستار سايراپ، گۇل ـ بايشەشەكتىڭ جۇپار ٴيىسى اڭقىعان تابيعي اسەم كورىنىس كورىكتى شينجياڭنىڭ ەڭ تاماشا بوياۋىنا اينالدى. بۇدان كەيىن بۇكىل رايونداعى ٴار دارەجەلى ەكولوگيالىق ورتا تاراۋلارى تۇنىق سۋ، جاسىل تاۋ ـــ باعالى بايلىق ۇستانىمىن باتىلدىقپەن امالياتتا ايگىلەپ، لاستانۋدى ازايتۋ مەن كومىر قىشقىل گازىنىڭ شىعارىلۋىن تومەندەتۋ ونىمدىلىگىنىڭ سايكەسە ارتۋىن جۇزەگە اسىرۋدى باس تۇتقا ەتىپ، جاسىل، تومەن كومىر قىشقىل گازدى دامۋدى جەدەل ىلگەرىلەتىپ، بۇكىل قوعام بىرگە ات سالىسقان قورشاعان ورتانى جوڭگە سالۋدىڭ جاڭا جۇلگەسىن قالىپتاستىرۋدى قۇلشىنا ىلگەرىلەتىپ، ەكولوگيالىق ورتانى جوعارى دەڭگەيدە قورعاۋ ارقىلى بۇكىل رايون ەكونوميكاسىنىڭ جوعارى ساپالى دامۋىنا قىزمەت ەتىپ، شينجياڭنىڭ اسپانى اناعۇرلىم اشىق، تاۋى اناعۇرلىم جاسىل، سۋى اناعۇرلىم تۇنىق بولۋى ٴۇشىن اناعۇرلىم كەسەك ۇلەس قوسادى.

قيمىل 2021 ـ جىلعى مەملەكەتتىك ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋ بويىنشا زاڭ اتقارۋدىڭ قاۋىرت جاتتىعۋىندا بەينەسى كورنەكتى بولعان جەكەلەردىڭ، 2021 ـ جىلعى اۆتونوميالى رايوننىڭ ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋ بويىنشا زاڭ اتقارۋدىڭ قاۋىرت جاتتىعۋىندا بەينەسى كورنەكتى بولعان كوللەكتيۆتەردىڭ، 2022 ـ جىلعى ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋداعى ەڭ ارداقتى 100 ەرىكتى بولىپ تاڭدالعانداردىڭ ۋاكىلدەرىن ماداقتاپ ـ سىيلادى.

باينعولىن وبلىسىنداعى قورشاعان ورتانى قورعاۋ ەرىكتىلەرىنىڭ ۋاكىلدەرى، كاسىپورىنداردىڭ ۋاكىلدەرى، جاڭا ەنەرگيالىق اۆتوكولىك كاسىپورىندارىنىڭ ۋاكىلدەرى قيمىل ۇستىندە بۇكىل قوعامعا «ازاماتتاردىڭ ەكولوگيالىق ورتاعا قاتىستى ٴىس ـ ارەكەتتەرىنىڭ ولشەمىن (سىناق رەتىندە اتقارىلادى)» امالياتتا ايگىلەۋ تۋرالى جاسىل ۇندەۋ جاريالادى. ۇندەۋدە مىنالار العا قويىلدى: ەكولوگيالىق ورتاعا نازار اۋدارىپ، تاماشا ەكولوگيالىق ۇن كوزقاراسىن ورناتىپ، ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋ ۇستانىمىن جانە ەكولوگيالىق وركەنيەت ۇستانىمىن بەلسەنە تاراتىپ، ٴار ٴتۇرلى قورشاعان ورتانى قورعاۋ بويىنشا ەرىكتى قىزمەت ەتۋ قيمىلدارىنا قاتىناسايىق. ەنەرگيانى، بايلىقتى ۇنەمدەپ، جاسىل تۇتىنۋدى امالياتتا ايگىلەپ، قاراپايىم، لايىقتى، جاسىل، تومەن كومىر قىشقىل گازدى تۇرمىس جانە قىزمەت تاسىلىنە تاباندى بولىپ، جابايى حايۋاناتتار مەن وسىمدىكتەردى قورعاپ، ەكولوگيالىق ورتاعا قاتىستى زاڭداردى ەرەجەلەرگە بويسۇنىپ، ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋ بورىشىن اتقارىپ، ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋ قىزمەتىنە بەلسەنە ات سالىسايىق جانە ونى باقىلايىق.

وسى رەتكى قورشاعان ورتا كۇنىنىڭ نەگىزگى الاڭ قيمىلىن اۆتونوميالى رايوندىق ەكولوگيالىق ورتا مەڭگەرمەسى، باينعولىن وبلىستىق حالىق ۇكىمەتى باس بولىپ ۇيىمداستىرىپ، باينعولىن وبلىستىق پارتكوم ۇگىت ٴبولىمى، باينعولىن وبلىستىق ەكولوگيالىق ورتا مەكەمەسى ۇستىنە الىپ وتكىزدى. سول كۇنگى نەگىزگى الاڭ قيمىلىندا، تاعى "تۇنىق سۋ، جاسىل تاۋ ـــ باعالى بايلىق"، "ورگانيزمدەردىڭ الۋان تۇرلىلىگى" سياقتى جەلىلەس فوتوسۋرەت، كەسكىندەمە، حۇسنيحات تۋىندىلارى كورمەسى جانە قورشاعان ورتانى قورعاۋ جابدىقتارى مەن جاڭا ەنەرگيالىق اۆتوكولىكتەر كورمەسى وتكىزىلدى.

زاڭ اتقارۋ قارىمدى قۇرالىنان ويداعىداي پايدالانىپ، كورىكتى تاۋ ـ وزەندى قورعادى

تيانشان باعامى

☐ **انار بۇلت \ شينجياڭ گازەتىنىڭ ٴتىلشىسى لي شيڭ**

ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋ جاعىنداعى زاڭ اتقارۋدى كۇشەيتۋ لاستانۋدان ساقتانۋ جانە ونى جوڭگە سالۋدان قامال الۋ شايقاسىن ۇزدىكسىز ىلگەرىلەي، ويداعىداي جۇرگىزۋدىڭ پارمەندى قاماتاماسىزدىگى. جاقىندا ورتالىق ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋدى قۇزاۋ ـ تەكسەرۋ 5 ـ گرۋپپاسى ماناس وزەنى الابىنداعى سۋ بايلىعىن باسقارۋدىڭ دارمەنسىزدىگى، ٴىشىنارا ەكولوگيالىق يقۋات اۋماقتارىنىڭ شەگىنۋىندەگى اۋىر ماسەلەلەردى، كەيبىر جەرلەردىڭ مەشەۋ ٴوندىرىس قۋاتىن قاتاردان قالدىرۋدا دارمەنسىزدىك ىستەۋ، بەلگىلەمەگە قايشى تۇردە ٴوندىرىس قۋاتىن قاتاتۋ، ناقتى باسقارۋ ـ تىزگىندەمەۋ ماسەلەلەرىن اشىق جاريالاپ، شينجياڭعا ساقتىق دابىلىن قاقتى.

"بۇل ماسەلەلەردى شەشۋدىڭ تەتىگى ـــ ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋ جاعىنداعى زاڭ اتقارۋدى كۇشەيتۋ". اۆتونوميالى رايوندىق ەكولوگيالىق ورتا مەڭگەرمەسى پارتيا باسشىلىق گرۋپپاسىنىڭ شۋجيى داي ۋجۇن مىنالاردى ٴبىلدىردى: "مۇنان كەيىن، ٴبىز اۆتونوميالى رايوندىق 10 ـ كەزەكتى پارتكومنىڭ ٴۇشىنشى جالپى ٴماجىلىسىنىڭ رۋحىن تەرەڭ ۇيرەنىپ، جاپپاي ٴتۇسىنىپ، دايەكتىلەندىرىپ زاڭمەن باسقارۋ تانىمىن كۇشەيتىپ، زاڭمەن باسقارۋ ورتاسىن قاتايتىپ، لاستانۋدى زاڭ بويىنشا جوڭگە سالۋ جاعىندا اناعۇرلىم زور كۇش سالىپ، زاڭ اتقارۋ قارىمدى قۇرالىنان تولىق، جاقسى پايدالانىپ، شينجياڭنىڭ كورىكتى تاۋ ـ وزەندەرىن ويداعىداي قورعايمىز".

زاڭمەن باسقارۋ رۋحىن اسقاقتاتتى

اۆتونوميالى رايوندىق پارتكوم مەن ۇكىمەت زاڭمەن باسقارۋ قىزمەتىنە ايرىقشا ٴمان بەردى، جاقىندا اشىلعان اۆتونوميالى رايوندىق 10 ـ كەزەكتى پارتكومنىڭ ٴۇشىنشى جالپى ماجىلىسىندە شي جينپيڭنىڭ زاڭمەن باسقارۋ يدەياسىن ىشكەرىلەي ۇيرەنىپ، دايەكتىلەندىرىپ، شينجياڭدى زاڭمەن باسقارۋدى جاپپاي ىلگەرىلەتىپ، شينجياڭ قىزمەتتەرىنىڭ زاڭمەن باسقارۋ ارناسىندا جۇرگىزىلۋىنە شىنايى كەپىلدىك ەتۋ كەرەكتىگى ورتاعا قويىلدى.

ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋ جاعىنداعى زاڭ اتقارۋدى كۇشەيتۋ شينجياڭدى زاڭمەن باسقارۋعا تاباندى بولۋدىڭ ماڭىزدى بەينەسى. ەكولوگيالىق ورتا تاراۋى اۆتونوميالى رايوننىڭ ماڭىزدى اكىمشىلىك زاڭ اتقارۋ تاراۋلارىنىڭ ٴبىرى رەتىندە، ەكولوگيالىق ورتا جاعىنداعى زاڭعا قايشى ارەكەتتەردى زاڭ بويىنشا، بەلگىلەمە بويىنشا ٴبىر جاقتى ەتەتىن ماڭىزدى فۋنكتسياعا يە. اۆتونوميالى رايوندىق ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋ جالپىلىق اكىمشىلىك زاڭ اتقارۋ مەكەمەسى بۇكىل رايونداعى ەلەۋلى ەكولوگيالىق قۇرىلىس نىساندارىن اشۋداعى، قۇرۋداعى قورشاعان ورتانى قورعاۋ قىزمەتىن باقىلاۋ، تەكسەرۋ، لاستاۋشى زاتتاردى شىعاراتىن كاسىپورىنداردى مالىمدەۋ، تىركەۋگە الۋ، انىقتاپ تەكسەرۋ جانە لاستاۋشى زاتتاردى شىعارۋ رۇقسات كۋالىگىن بەرۋ، رايونىمىزداعى قورشاعان ورتانى لاستاۋداعى ەلەۋلى وقيعالاردى، سونداي ـ اق بۇقارا اشكەرەلەگەن، ارىز ـ ارمان ايتقان قاتىستى قورشاعان ورتاعا ساياتىن ماسەلەلەردى تەكسەرۋ، ٴبىر جاقتى ەتۋگە جاۋاپتى. ٴبىر جىلدان بەرى ٴار ٴتۇرلى ارناۋلى تەكسەرۋلەردە، 14 مىڭ 662 كاسىپورىندى تەكسەرىپ، كومەكتەسىپ ـ سۇيەمەلدەپ، ەكولوگيالىق ورتاعا ساياتىن اكىمشىلىك زاڭ اتقارۋ دەلوسىنان 829ىن زاڭ بويىنشا تەكسەرىپ ٴبىر جاقتى ەتىپ، 36 تيپتىك دەلونى جاريالاپ، ەكولوگيالىق ورتانى وڭاۋدى زاڭمەن باسقارۋ ارناسىندا تىڭعىلىقتى ىلگەرىلەتتى.

ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋ جاعىنداعى زاڭ اتقارۋدى كۇشەيتۋ جوعارى ساپالى دامۋدى ىلگەرىلەتۋدەگى ماڭىزدى شارا. قازىر رايونىمىزدىڭ ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋداعى قۇرىلىمدىق، تۇبىرلىك، بەتالىستىق قىسىم جالپى جاقتان ٴالى تۇبەگەيلى باسەڭدەمەي، ەكولوگيالىق ورتانى جوعارى دەڭگەيدە قورعاۋعا ىقپال ەتۋمەن بىرگە، ەكونوميكانىڭ جوعارى ساپالى دامۋىن دا شەكتەۋدە. ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋ جاعىنداعى زاڭ اتقارۋ قىزمەتى ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋداعى نەگىزدىك قىزمەت، جوعارى دەڭگەيدە قورعاۋدى جۇزەگە اسىرۋداعى پارمەندى قارۋ. رايونىمىز زاڭنىڭ اتقارىلۋىنا ارناۋلى تەكسەرۋلەر ورىستەتىپ، ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋ ارقىلى كاسىپ سالاسى، ەنەرگيا، قاتىناس ـ تاسىمال قۇرىلىمىن ساپالاندىرۋعا، رەتتەۋگە ماجبۇرلەپ، ٴتۇيىندى كاسىپورىنداردى لاستاۋشى زاتتاردى شىعارۋدى ٴوز كۇشىنە سۇيەنىپ ازايتۋ ارەكەتىن ورىستەتۋگە جەتەكتەپ، جاسىل، تومەن كومىر قىشقىل گازدى دامۋدى جەدەل ىلگەرىلەتتى. "ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋ جاعىنداعى زاڭ اتقارۋ تەبەنىن ارتتىرىپ، ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋدىڭ جەتەكتەۋ، جاقسارتۋ جانە ماجبۇرلەۋ رولدارىن تولىق ساۋلەلەندىرۋدە، جوعارى دەڭگەيدەگى قورعاۋ بولعاندا عانا جوعارى ساپالى دامۋدى ىلگەرىلەتۋگە بولادى"، ـ دەدى اۆتونوميالى رايوندىق ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋ جالپىلىق اكىمشىلىك زاڭ اتقارۋ مەكەمەسىنىڭ قاتىستى جاۋاپتىسى.

"زاڭ اتقارۋ قىزمەتىن ۇزدىكسىز كۇشەيتىپ، زاڭمەن باسقارۋ وي جانە زاڭمەن باسقارۋ ٴتاسىلىن قولدانىپ ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋ قىزمەتىن ويداعىداي ىستەۋ قابىلەتىن شىنايى جوعارىلاتىپ، اكىمشىلىكتى زاڭ بويىنشا جۇرگىزۋدى، زاڭمەن باسقارۋدى، زاڭ بويىنشا قورعاۋدى ىلگەرىلەتىپ، ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋدىڭ تومەنگى شەگىن قاتاڭ ساقتاۋ شينجياڭداعى زاڭمەن باسقارۋدى ىلگەرىلەتۋ جونىنەن ماڭىزدى مانگە يە"، ـ دەدى داي ۋجۇن، ـ "مۇنان كەيىن، ٴبىز اۆتونوميالى رايوندىق پارتكومنىڭ ورنالاستىرۋى بويىنشا، ساياسي دەڭگەيدى جوعارىلاتىپ، جاۋاپكەرشىلىك سەزىمىن، بورىشتىلىق سەزىمدى شىنايى كۇشەيتىپ، زاڭمەن باسقارۋ تۋىن بيىك ۇستاپ، زاڭمەن باسقارۋ رۋحىن اسقاقتاتىپ، زاڭمەن باسقارۋ پرينسيپىن بەرىك ساقتاپ، شينجياڭدى جاپپاي زاڭمەن باسقارۋ تالابىن ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋ جاعىنداعى زاڭ اتقارۋ قىزمەتىنىڭ ٴار بۋىنىندا تياناقتاندىرىپ، ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋ قىزمەتىنىڭ زاڭمەن باسقارۋ ارناسىندا جۇرگىزىلۋىنە شىنايى كەپىلدىك ەتەمىز".

زاڭ اتقارۋ قابىلەتىن جوعارىلاتتى

2021 ـ جىلى قاجىماي ـ تالماي قۇلشىنۋ ارقىلى رايونىمىز ەكولوگيالىق ورتا مينيسترلىگى تۇسىرگەن 9 تەجەمدىك كورسەتكىشتى ٴساتتى ورىندادى، PM$_{2.5}$تىڭ ورتاشا قويۋلىعى 31 ميكروگرام \ تەكشە مەتر بولىپ، تاريحتاعى ەڭ جاقسى دەڭگەيگە جەتتى.

ناتيجە ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋ جاعىنداعى زاڭ اتقارۋدىڭ تەگەۋرىندى كۇيىن ۇزدىكسىز كۇشەيتىپ، شىنداپ ىسكە كىرىسىپ قيىن تۇيىندەرمەن ايقاسۋدان كەلگەن. بۇكىل رايونداعى ٴار دارەجەلى ەكولوگيالىق ورتا تاراۋلارى "ٴتورت ماۋسىمدا قامال الۋ"، لاستاۋشى زاتتاردى شىعارۋدى رۇقسات بەرۋمەن باسقارۋ، قوقىر ـ قوقسىقتى ورتەۋ ارقىلى ەلەكتر شىعارۋ، قاتەرلى جاراقسىز زاتتاردى شىعارۋعا سوققى بەرۋ جانە كوزبوياۋشىلىق ىستەۋدى جەلدە باقىلاۋ ـ تىزگىندەۋ قاتارلى زاڭ اتقارۋ ارناۋلى ارەكەتتەرىن ورىستەتتى؛ ٴتۇيىندى سالالارداعى "ەكى جوعارى" نىساندارعا زاڭ اتقارۋ بويىنشا تەكسەرۋ جۇرگىزىپ، "ەكى جوعارى" كاسىپورىنداردىڭ لاستاۋشى زاتتاردى كۋالىكسىز شىعارۋى، لاستاۋشى زاتتاردى كۋالىكتە بەلگىلەنگەن بويىنشا شىعارماۋ سياقتى ٴتۇرلى زاڭعا قايشى ارەكەتتەرگە قاتاڭ سوققى بەردى؛ ٴتۇيىندى وڭىرلەر مەن ٴتۇيىندى سالالارداعى تۇيىرشىك زاتتار مەن ۇشپالى ورگانيكالىق لاستاۋشى زاتتاردى سايكەسىپ جوڭگە سالۋعا ارناۋلى زاڭ اتقارۋدى، لاستاۋشى زاتتاردى شىعارۋ رۇقساتىمەن باسقارۋعا ارناۋلى زاڭ اتقارۋدى ۇزدىكسىز ورىستەتتى؛ تۇرعىن ٴۇي جانە قالا، اۋىل قۇرىلىسى تاراۋىمەن بىرلەسىپ لاس سۋدى ٴبىر جاقتى ەتۋ زاۋودتارىنا زاڭ اتقارۋ بويىنشا ارناۋلى تەكسەرۋ جۇرگىزدى، قوعام حاۋىپسىزدىگى ورگانىمەن جانە پروكۋراتۋرا ورگانىمەن بىرلەسىپ قاتەرلى جاراقسىز زاتتار جاعىنداعى قورشاعان ورتا زاڭىنا قايشىلىق جاساۋ قىلمىستارى مەن ساندى مالىمەتتى اۆتوماتتى باقىلاۋ ـ ولشەۋدە كوزبوياۋشىلىق ىستەۋ زاڭعا قايشى قىلمىستارىنا ارناۋلى زاڭ اتقارۋ ورىستەتتى، ورمان شارۋاشىلىعى جانە جايىلىم، جاراتىلىستىق بايلىق قاتارلى تاراۋلارمەن بىرلەسىپ جاراتىلىستىق قورعالاتىن جەر جاعىندا ارناۋلى زاڭ اتقارۋ ورىستەتتى... ٴبىر قىدىرۋ زاڭنىڭ اتقارىلۋىن ارناۋلى تەكسەرۋلەر ەكولوگيالىق ورتا سالاسىنداعى زاڭعا قايشى ارەكەتتەرگە قاتاڭ سوققى بەردى.

ەكولوگيالىق ورتا تاراۋلارى زاڭ اتقارۋ ٴتاسىلىن ۇزدىكسىز جاقسارتىپ، ٴتۇزىم قۇرىلىسىن، قوسىن قۇرىلىسىن كەمەلدەندىرىپ، زاڭ اتقارۋ ٴتۇزىمىن ورناتىپ، اقاۋسىزداندىرىپ، زاڭ اتقارۋ ٴتاسىلىن كەمەلدەندىرىپ، زاڭ اتقارۋ ولشەمىن ايقىنداپ، زاڭ اتقارۋ ارەكەتىن ارناعا ٴتۇسىرىپ، زاڭ اتقارۋ ونىمدىلىگىن جوعارىلاتتى.

بۇكىل رايونداعى ٴار دارەجەلى ەكولوگيالىق ورتا تاراۋلارى "قوس كەزدەيسوق، ٴبىر جاريا" باقىلاۋ ـ باسقارۋدى زاڭ اتقارۋدى ارناعا ٴتۇسىرۋدىڭ ماڭىزدى تەتىگى ەتىپ، ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋ جاعىنداعى زاڭنىڭ اتقارىلۋىنا داعدىلى تەكسەرۋ ورىستەتىپ، ارناۋلى زاڭ اتقارۋ ارەكەتىندە، ٴسوز جوق، كەزدەيسوق ۇلگى الىپ تەكسەرۋ ٴتاسىلىن جولعا قويىپ، 2022 ـ جىلدىڭ اياعىنان بۇرىن جىلدىق كەزدەيسوق ۇلگى الىپ تەكسەرىپ جاريا ەتۋ مولشەرىن 100%كە جەتكىزۋدى تالاپ ەتتى. زاتتار ينتەرنەتى، بۇلتتىق ەسەپتەۋ سياقتى تەحنيكالاردان پايدالانىپ، قولباسشىلىق ەتۋ، رەتتەۋ، زاڭنىڭ اتقارىلۋىن تەكسەرۋ، دەلو ٴبىتىرۋ، تەكتەۋ، باعالاۋ ٴبىر تۇلعالاندىرىلعان ەكولوگيالىق ورتا جاعىنداعى زاڭ اتقارۋ ٴبىر تۇتاس تۇعىرىن قۇردى. 2022 ـ جىلدىڭ اياعىنان بۇرىن بۇكىل رايوندى ٴبىر تۇتاس تۇعىرمەن جاپپاي قامتۋدى، جاپپاي قولدانۋدى، جاپپاي ينتەرنەتكە جالعاۋدى جۇزەگە اسىرىپ، جۇمىس باسىندا زاڭ اتقارۋ مەن ٴبىر جاقتى ەتۋ، جازالاۋ جالپى بارىسىن جۇيەلى باسقارۋعا كىرگىزەدى.

قوسىن قۇرىلىسىن كۇشەيتتى

"قازىر رايونىمىزدىڭ ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋ ٴالى دە قىسىمدى قاباتتاسۋ، اۋىر جۇك ارقالاپ ىلگەرىلەۋدەي شەشۋشى مەزگىلدە تۇر، قورشاعان ورتانىڭ ساپاسىن جاقسارتۋدىڭ ونىمدىلىگى مىعىم ەمەس، حالىق بۇقاراسىنىڭ كۇتكەنىنەن ٴالى الشاق جاتىر". جاپالى دا اۋىر قىزمەت مىندەتى الدىندا، اۆتونوميالى رايوندىق ەكولوگيالىق ورتا مەڭگەرمەسىنىڭ باستىعى قارقىن قابدىكارىم مىنالاردى ٴبىلدىردى: كەيبىر ەكولوگيالىق ورتا تاراۋى باقىلاۋ ـ باسقارىلاتىن كاسىپورىنداردى تۇگەلدەي قوس كەزدەيسوق ۇلگى الىپ تەكسەرۋ كولەمىنە كىرگىزبەدى، زاڭ اتقارۋ قابىلەتى جوعارىلاتۋدى كۇتۋدە، ەكولوگيالىق ورتا جاعىنداعى زاڭ اتقارۋدا كەيبىر كورنەكتى ولقىلىقتار مەن ٴالسىز بۋىندار ٴالى ساقتالۋدا.

"ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋ جاعىنداعى زاڭ اتقارۋ قىزمەتىن كۇشەيتۋدە قۇرىلىمدى ارنالاندىرۋ، جابدىقتى وسىزامانداندىرۋ، باسقارۋدى تۇزىمدەندىرۋ، زاڭ اتقارۋدى ينفورماتسيالاندىرۋ سياقتى جاقتارعا سۇيەنۋ كەرەك، قۋاتتى دا پارمەندى ماماندانعان زاڭ اتقارۋ قوسىنىنا ٴتىپتى دە سۇيەنۋ كەرەك"، ـ دەدى قارقىن قابدىكارىم.

مۇنان كەيىن، اۆتونوميالى رايوندىق ەكولوگيالىق ورتا مەڭگەرمەسى قۇرىلىمى ارنالانعان، جابدىعى وسىزاماندانعان، قوسىنى ماماندانعان، باسقارۋى تۇزىمدەنگەن ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋ جالپىلىق اكىمشىلىك زاڭ اتقارۋ قوسىنىن جەدەل قۇرىپ، زاڭ اتقارۋ قوسىنىنىڭ ساياسي قابىلەتىن، زاڭ بويىنشا اكىمشىلىك جۇرگىزۋ قابىلەتىن، كاسىپتىك قابىلەتىن، اتقارۋ، تياناقتاندىرۋ قابىلەتىن كۇش سالا جوعارىلاتىپ، ەكولوگيالىق ورتانى قورعاۋ جاعىنداعى زاڭ اتقارۋدىڭ ٴتۇيىندى قىزمەتتەرىن تىڭعىلىقتى جاقسى ىستەپ، لاستانۋدان ساقتانۋ جانە ونى جوڭگە سالۋدان قامال الۋ شايقاسىن ۇزدىكسىز ىلگەرىلەۋدى جاقسى جۇرگىزۋگە پارمەندى قاماتاماسىزدىق ازىرلەيدى.